

Antoni Riera, escultor de Mataró, és una figura important en el conjunt del barroc català. El magnífic retaule del Roser de Santa Maria és una mostra contundent de la seva categoria artística.

Tot i amb això, és poc conegut a Catalunya, potser per desconeixement de la seva obra conservada, tota mataronina. Per això cal donar-la a conèixer, valorar-la, investigar-la.

VALORACIÓ D'ANTONI RIERA ESCULTOR DE MATARÓ

El gran creixement econòmic i urbà del Mataró dels segles XVII i XVIII coincideix plenament amb l'època del barroc. És per això que la ciutat vella de Mataró és una ciutat barroca. No pas monumental, sinó menestral i artesana. Cases de còs arrencades, amb façanes esgrafiades o pintades amb motius ornamentals, donen la imatge dels seus carrers, en els quals destaquen únicament els grans edificis religiosos i, especialment, el conjunt de Santa Maria, iniciat el 1675.

Mestres d'obres, fusters i artesans mataronins construeixen la ciutat antiga, que encara avui conservem. Al costat de l'obra de Santa Maria, però, intervenen artistes de renom. Arquitectes com fra Josep de la Concepció, "el tracista", aleshores frare del convent de Sant Josep, i el milanès resident a Barcelona Ercole Turelli. Pintors com Antoni Viladomat als Dolors i Pere Pau Muntanya a l'altar major. Escultors com els germans Moretó i Salvador Gurri. Fins i tot l'obra d'alguns —fra Josep de la Concepció o els germans Moretó— no és acceptada pels mataronins, que a més tenen prou empena per a refer-la.

Però cal dir que del nucli d'artesans de Mataró sobresurt una figura de primera magnitud, Antoni Riera, artista important, alhora arquitecte, mestre d'obres, fuster i, sobretot, escultor, equiparable per mèrit propi als millors escultors barrocs de Catalunya.

Antoni Riera i Mora va néixer a Mataró l'any 1641, fill d'Antoni Riera, fuster, i de Maria Mora. Fou batejat a Santa Maria el dia 10 d'agost. Els avis paterns eren pagesos; els materns hortolans.(1)

Res no sabem de la formació d'Antoni Riera. L'ofici patern, però, ens pressuposa l'aprenentatge i la col·laboració en el taller familiar que certament continua.

Als 23 anys, el 19 d'octubre de 1664, es casa amb Maria Fàbregas, filla de Vicenç Fàbregas, oller, i de Maria Anna, *muller de aquell*, tots dos difunts. (2) D'aquest matrimoni naixerà el 1665 Marià Riera, qui amb el temps serà també escultor, col·laborador, hereu i continuador d'Antoni Riera.

El 5 de juny de 1673 torna a casar-se en segones núpcies amb Maria Anglada, vídua del pagès de Teià Josep Bunach. El matrimoni tindrà dos fills que sobreviuran al pare, Joan i Maria Àngela. (4)

Contraurà encara tercer matrimoni amb Maria Ramis, filla de Francesc Ramis, de Sant Celoni. Una filla, Eulària, sobreviurà al pare.(5)

Antoni Riera mor el 20 de maig de 1703 a Mataró, a la seva casa del carrer de Barcelona. Era a punt de fer 62 anys. (6) El dia 14 havia dictat

Retaule del Roser
Antoni Riera, escultor de Mataró.
Fotografia Toni Canal

Retaule del Roser
Imatge de la Mare de Déu
Antoni Riera, escultor de Mataró.
Postal Gráfica Fides

testament davant del vicari de Santa Maria Joan Baptista Caravent. En ell instituïa com a hereu universal el seu fill Marià, a més de preveure els llegats corresponents a la seva tercera dona, Maria Ramis, i als altres fills. Fou enterrat a Santa Maria, no sabem si a l'església o al fossar. (7)

D'Antoni Riera, escultor, només coneixem obra mataronina. És ben possible que, per això, sigui ben conegut a Mataró i, pel mateix fet, poc valorat, per desconexença, a Catalunya.

La primera notícia que tenim del seu treball és de 1669, a 28 anys. Sabem que aquest any es col·loquen escultures seves al retaule de Sant Pere Màrtir de Sant Vicenç de Montalt. (8)

No tenim cap altra dada fins el 1685. El 22 de desembre d'aquell any el Consell Ordinari de la vila de Mataró aprova la continuació de l'obra d'engrandiment de l'església de Santa Maria, segons la trassa té feta y ensenyada Hércules Torrelio, milanès vuy habitant en Barcelona. El mateix Consell acorda de pagar els tres projectes o traces que s'havien presentat, çó és, una per lo dit Hércules Torrelio, que és la que es reserva la present

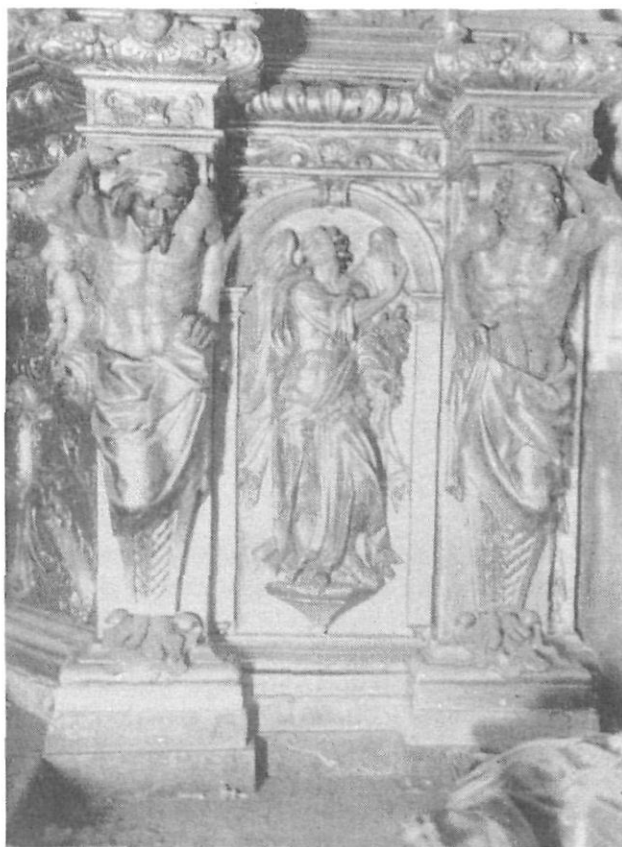
universitat, y las dos que han fetas Antoni Riera, escultor, y Jaume Figaró, fuster, tots de dita vila de Mataró. Les obres són adjudicades al mestre d'obres barceloní Benet Juli. En la contracta d'execució de les obres, data 14 de gener de 1686, Antoni Riera figura com a avalador. De la mateixa manera, el 5 d'abril de 1686, Benet Juli atorga poder a Antoni Riera perquè pugui cobrar exigir y rebre en nom seu els imports corresponents a les obres. (9) Sabem també que Antoni Riera subministrà pedra de la "Pedrera de la Vila", a Mata, que té arrendada, per a la fàbrica de l'església. (10)

El mateix any 1686, Antoni Riera contracta l'acabament de l'obra de l'església i locutoris del convent de les Tereses de Mataró. L'obra finalitza el 1690. Aquest mateix any hi ha constància que Antoni i Marià Riera, pare i fill, construeixen el retaule. (11) Dissortadament tant l'església com el retaule es varen perdre l'any 1936.

També és de l'any 1686 l'escultura jacent de Sant Desideri avui conservada al Museu Arxiu de Santa Maria. Formava part d'una urna construïda per guardar les relíquies del sant. Fou encarregada i pagada pel Consell de la Vila de Mataró. (12)

Retaule del Roser
Detall de l'Anunciació
Antoni Riera, escultor de Mataró.
Fotografia Masachs

Retaule del Roser
Detall del basament
Antoni Riera, escultor de Mataró.
Fotografia Marià Ribas i Bertran

El 1691 Antoni Riera inicia la construcció del retaule del Roser de Santa Maria de Mataró, la seva obra més important. Li havia estat encarregada pel Consell de la Confraria del Roser el 4 de setembre de 1690. El 3 de febrer de 1691, signa conveni d'associació amb l'escultor Lluís Bonifaci, *habitant vuy en ... Mataró y antes en Barcelona*, per fer a mitges l'escultura i la talla del retaule. Pensem que aquesta col·laboració es limità a la primera part o primera andana del retaule, la part més baixa, ja que l'any 1694, quan es col·loca la segona andana, Lluís Bonifaci residia a Valls, on s'establí el 1693. A més de Lluís Bonifaci, intervingueren també en el retaule Marià Riera, escultor, fill d'Antoni Riera, el fuster Antoni Mascort i els dauradors Joan Urgellès, Francesc Mascort i Francesc Manent i Castellar. S'acabà de muntar el 1701, encara que el 1711 hi ha constància del pagament fet a Francesc Manent, daurador, *per haver daurat la Mare de Déu de l'altar i fer-li la corona*. (13)

Tradicionalment s'han atribuït també a Antoni Riera tres petits retaules de Santa Maria de Mataró. De fet, però, avui no els podem documentar. Del primer, el retaule de Sant Joaquim

i Santa Anna, dels comparets, només es conserva el baix relleu central de les imatges, malmès per una deficient restauració feta probablement a l'entorn de l'any 1928. El segon, el retaule de les Ànimes, va desaparèixer quan els fets d'Octubre de 1934. El tercer, dedicat a Sant Nicolau, es conserva a Santa Maria, revaloritzat a partir d'una restauració recent.

De Marià Riera i Fàbregas, fill d'Antoni Riera, també escultor, i important col·laborador del seu pare, tenim molt poques dades. Va néixer, com ja hem dit, a Mataró el 1665. Va ésser batejat a Santa Maria el dia 8 de setembre. A partir del 1686 el trobem col·laborant amb el seu pare. A part d'això sabem ben poca cosa d'ell; només que el 5 de febrer de 1692 va contraure matrimoni amb Teresa Roure, de Cabrils i que morí sense fer testament el 13 de novembre de 1748. (15)

L'obra d'Antoni Riera encaixa plenament en la seva època. El retaule del Roser la seva obra principal és un dels retaules barrocs més interessants de Catalunya. Distribuït per "andanes" o pisos conserva l'antiga tradició dels retaules gòtics i renaixentistes catalans. Quatre personatges, pot-

ser obrats per Lluís Bonifaci, suporten a manera de cariàtides, el pes de l'altar. A partir de la primera andana es situen les representacions dels misteris del Rosari que emmarquen la imatge central de la Mare de Déu del Roser, imatge d'expressió i categoria única. Les diferents figures dels relleus ritmen perfectament entre motius ornamentals i perspectives arquitectòniques. Les persones són fins i tot representació viva de la gent mataronina de la fi del segle XVII.

Finalment volem repetir el que ja hem abans manifestat. Antoni Riera força conegut a Mataró és poc valorat, per desconexença, a Catalunya. Com que considerem que és un dels més importants escultors del barroc català creiem que és molt convenient de donar a conèixer i d'investigar la seva obra. Amb el present article hem volgut iniciar aquesta investigació.

Manuel Salicrú i Puig

NOTES

- 1.- Museu Arxiu de Santa Maria (MASM)
Llibre de Baptismes, núm. 5, anys 1637-1649. Foli 96 v.
- 2.- MASM. *Llibre de Matrimonis*, núm. 3, anys 1658-1694. Foli 34.
- 3.- MASM. *Llibre de Baptismes*, núm. 6, anys 1650-1666. Foli 250 v.
Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA)
Protocols Mataró. Sèrie MAT. 1764/4. Testament d'Antoni Riera, escultor.
Aportació de Joaquim Aguilar.
- 4.- MASM. *Llibre de Matrimonis*, núm. 3, anys 1658-1694. Foli 93 v.
ACA. Protocols Mataró. Testament d'Antoni Riera, escultor.
- 5.- ACA. Protocols Mataró. Testament d'Antoni Riera, escultor.
- 6.- MASM. *Llibres de Funerària*. Dies 13 i 20 de maig de 1703.
ACA. Protocols Mataró. Sèrie 369. F. 305-312 v.
Notari Segimon Ros. 18 maig 1686. Escripura de compra de la casa del carrer de Barcelona. Aportació de Joaquim Aguilar. Era una casa de dos cossos i mig, fent cantonada a

l'actual plaça de la Peixateria, aleshores plaça d'En Roig de la Penya. Antoni Riera va comprar-la a les monges Tereses. La casa encara existeix avui, molt reformada i fragmentada en cossos.

- 7.- ACA. *Protocol Mataró*. Testament d'Antoni Riera, escultor.
- 8.- MADURELL i MARIMON, Josep. *L'Art antic al Maresme*. Mataró 1970, p.118.
- 9.- MADURELL, *op. cit.* p. 70-73 i p. 259-271.
FERRER i CLARIANA, Lluís. *Santa Maria de Mataró. La parròquia, el temple*. Volum II. p. 53-58.
- 10.- ACA. *Protocols Mataró*. Sèrie 414. 27 maig 1686.
- 11.- MADURELL, *op. cit.* p. 86-87 i p. 269-274.
- 12.- FERRER, *op. cit.*
- 13.- MADURELL, *op. cit.*, p. 79-81 i p. 275-281.
FERRER, *op. cit.* Volum II p. 76-86.
- 14.- MASM. *Llibre de Baptismes*, núm. 6, anys 1650-1666. F. 250 v.
MASM. *Llibre de Matrimonis*, núm. 3, anys 1658-1694, F. 276.
MASM. *Llibre d'Òbits*, núm. 2 F. 53 v.